

ספר התשובה

והוא

סדר תיקוני תשובה

בהמשכים

חלק יד

אור הזוהר 436 * חשוון תשע"ד

מפעל הזוהר העולמי

בנישאות כ"ק אדמו"ר מהאלמין שליט"א מחבר למעלה מאלף ספרים טל: 0527651911

גדולי הצדיקים ואומרים ללמוד זורה הקדוש

האדמו"ר מהאלמין

נביאים קדמו לו באזהרה זו מזמן משה רבינו עליו השלום:

ואני מדייק כבדות לשון זה, פתחת בתשובה תחלה ולא הספיק לומר התחלת לשוב, וכן אמרו לא חטא אדם לפניי אמנם ידוע מקבלת רבותינו זכרונם לברכה (שבת נה ב) שהאומר ראובן חטא אינו אלא טועה, כי לא שכב ממש עם בלהה חלילה כשטחיות הכתוב, אלא שבלבל יצועי אביו. וזה נחשב לחטא לפניו יתברך בלבד, כפי מה שעמקו מחשבותיו, כי בעיני האנשים לא היה כאן עון אשר חטא. והיה מחסידות ראובן עליו השלום, כי אם היות דבר זה בלתי נחשב לעון אצל האנשים ולא בא אליו שום התעוררות אלהי מהפחדה או גזום או יעוד יסורין כלל, מכל מקום הוא מעצמו היה המתחיל ונזדרז מאליו לעשות תשובה. כי היא היתה מאהבה, ולא לשום תכלית אחר. ומחמת מה שהרגישו זכרונם לברכה היכן היה, פירשו וישב ראובן שהיה שב בתשובה. ולכן אמרו לו הוא ית' מעולם לא היה אדם שחטא לפני, שהוא חטא לפני בלבד ולא אצל האנשים, ועם כל זה עשה תשובה אלא אתה. כי אדם וקין חטאו חטאים עצומים גלויים אצל הכל. והנה אתה הטבת לעשות, כי פתחת בתשובה אתה מעצמך תחלה, קודם שהעירותך על כך באיזו תוכחה או יעוד עונש. כמו שהיה לאדם וקין, כי אלו הנחתים מעולם לא היו שבים. ואם כן היתה תשובתך המעולה והשלמה, כיון שהתחלת בה מטוב תכונתך. לפיכך אשלם לך שהנביא הראשון אשר יצוה על מין זה מהתשובה, שתהיה תחלה ולא מאוחרת, יהיה הושע עליו השלום, כי הזהיר שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך, כלומר תיכף ומיד אשר כשלת בעון תצרף ותחבר עמו התשובה, שאז ודאי היא מאהבה. ואל תמתין שיהיה לך איזה התעוררות על ידי יסורין כמאמר משה רבינו עליו השלום - בצר לך ומצאוך וגו' ושבת עד ה' אלהיך וגו' (דברים ד ט), ועל דרך זה שאר הנביאים מכח יסורין מזהירין על התשובה:

הכלל העולה מכל דברינו, כי תכלית התשובה המעולה היא הנעשית מאהבה. כי בהיותה מיראה, עם היותה מקובלת לפניו ית' בחסדו הגדול על

ובזמן ירמיהו עליו השלום שעשו התשובה הגרועה באו לידי מדה זו. ואמר בשמו יתברך - שמוע שמעתי אפרים מתנוודד יסרתני ואוסר כעגל לא לומד השיבני ואשובה כי אתה ה' אלהי (ירמיה לא יז). אמר יתב' כי בזמן תשובת ישראל שמע מהם יותר משמועה אחת, והיו שמועות שונות כי היה בהם מתנוודד ומתנווע ומתחלף בלתי עומד על מצב אחד קיים, כי פעם שמעתי היותו שב בתשובה מתחרט על עונותיו ועושה כל דברי התשובה, ופעם שמעתי ממנו ההפך מזה, חוזר לסורו ומחזיק במעשה תועבותיו בידו. והוא עצמו מבאר הסבה להתנגדות זה בלתי קיום מצב השלמות, והוא יסרתני ואוסר כעגל לא לומד, היתה התשובה מיראה. כי לאשר יסרת אותי ביסורין, על זה לקחתי מוסר ונתעוררתי לשוב בתשובה, ונמשך מזה שהייתי כעגל לא לומד עדיין להשתעבד אל העול, ומפני זה חזרתי על העונות הראשונים. ועל כן אחלה פניך תכין לבי להשיבני התשובה האחרת, שאינה אלא בעבור הכרת היותך אלהי ושאני מחויב מצד זה להשתעבד לך ולא לסבה אחרת:

ולכוונה זו לדעתי אנו אומרים בברכת השיבנו וכן באבינו מלכנו של ימים אלו, החזירנו בתשובה שלימה לפניך. כלומר משני מיני תשובה שיש, אחת מאהבה והיא השלמה ואחת מיראה שהיא הפחותה, תראה שתהיה לנו מעיר להשיג התשובה השלמה האהובה, לא האחרת, ויהיה זה לפניך. אשר הכוונה תובן בדבריהם זכרונם לברכה בבראשית רבה (פד יח) על פסוק וישב ראובן אל הבור (בראשית לו כט), והיכן היה, ר"א אומר בשקו ובתעניתו. כשנפנה הלך והציץ לאותו הבור הדא הוא דכתיב וישב ראובן אל הבור, א"ל הקדוש ברוך הוא מעולם לא חטא אדם לפני ועשה תשובה ואתה פתחת בתשובה תחלה, חייך שבו בנך עומד ופותח בתשובה תחלה, ואיזה זה הושע שני שובה ישראל עד ה' אלהיך (הושע יד ב). והקושי נגלה לעינים, האיך אמר אתה פתחת בתשובה תחלה ואנחנו קבלנו מרבותינו ע"ה שאדם וקין עשו תשובה. וכן אמרו שהנביא הושע עליו השלום פתח בתשובה תחלה, והלא כמה

צד הרחמים, מכל מקום אינה בגדר השלמות ונשארה כעין הרפואה הבלתי טבעית:

וכבר כללו רבותינו זכרונם לברכה במאמרנו כל הענין הזה משני מיני התשובה וקראום בשם רפואה על יסוד הפסוק, ואמרו גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם. אשר לדעתי רמי בר חמא בא לפרש מאמרו זה עם מאמרו השני, מסתירת הכתוב ויישובו, כאן מאהבה כאן מיראה. ששני מיני התשובה מועילים, אלא שהאחת מעולה מהאחרת. ולכן אמר גדולה היא התשובה ועצם כחה עד מאד, שהרי לעולם בכל אופן שיעשה אותה האדם מביאה לו רפואה ואינה חוזרת ריקם, עד שתתחלף בפחות ויתר. ובאר זה רמי בר חמא עצמו, כי יש סתירה בכתוב וצריך ליישב כאן מאהבה כאן מיראה שאפילו בהיותה מיראה אומר ה' יתברך שירפא משובותה אם כן לעולם הוא מרפא. מלבד שיכלול גם כן מה שאמרו באלה הדברים רבה (ב ז) על פסוק כה' אלהינו בכל קראנו אליו (דברים ד ז), שערי תפלה פעמים פתוחים פעמים נעולים, אבל שערי תשובה לעולם פתוחים, שנמשלה לים. וזה הוא המביאה רפואה לעולם בכל זמן, כי אין שעריה נעולים בשום זמן. ובזה היא גדולה כלומר יותר מן התפלה, כי בזאת הבחינה היא קטנה ממנה כיון שאין שעריה פתוחים לעולם. ומכל מקום הנלבב החרד אל דבר ה' יבחר ויקרב התשובה מאהבה, לעשותה בלב שלם ובנפש חפצה לשם שמים באמונה, כי היא חיינו ואורך ימינו. ועל זה רמזתי בנושא - אשא אל שמים ידי, יאמר כל אחד לעצמו להיות ידיו נשואות השמים לפניו יתברך בתשובה ומעשים טובים, כי בזה יוכל לומר שהוא חי לעולם, משיג החיים הנצחיים בהשגת הכפרה:

ולהתנצלות כללות האומה, אם אולי יחסרו כל טוב ולא יעשו די חיובם בהחלט, אמרתי כי גלוי וידוע לפני כסא כבודו, כי לא מחוסר חפצם ותכונתם היתה זאת להם, כי אם מפני חמת המציק אשר לא יתנם השב רוחם ונשמתם לעשות חובותם לפניו. ובמסתרים תבכה נפשם לעשות בחשאי ובהחבא כאשר יוכלו, ובם נתקיימה חתימת הקללות - בבקר תאמר מי יתן ערב ובערב תאמר מי יתן בקר מפחד לבבך אשר תפחד וממראה עיניך אשר תראה (דברים כח טו). כי שתיים רעות צרות צרורות ילחמו בנו תמיד במצור ובמצוק במקומות האונס וההכרח הידוע אצל בני ישמעאל. האחד התעוררות הלב אשר יפחד מפני פחד ה' ומהדר גאונו, מאשר הם חוטאים בפרסום ובגלוי. להראות העמים והשרים כי הם משתחוים לעבודתם, ואת אליליהם הם עובדים שהם שמש וירח, כאשר הם מכריחים אותם, ואת ה' אלהי אבותם עזבו מקור מים חיים. ולכן יתאוו ויאמרו, בבקר מי יתן ויבא הערב, כי באישון לילה ואפילה אוכל לעשות איזה מעשה יהודי לעבודת קוני בהחבא שלא יראני שום אדם מחוץ. ואולם בהפך זה, מאשר יראה בעיניו כמה וכמה יסורין קשין מרים כגידים עושים למתיהדים שאינם עושים כמעשיהם, וכמה מיני מיתות משונות הרוגים ושרופים על ככה, אז יתאוו מי יתן בקר, למען עשות בפרסום לעיניהם כמעשיהם ולא יחזיקוהו לאיש עברי. והפסוק עצמו מבאר הענין, בבקר תאמר מי יתן ערב לעשות מעשה יהודי בסתר, וזה מפחד לבבך אשר תפחד מבוראך יתברך. ובערב תאמר מי יתן בקר

לעשות בגלוי כמעשה ישמעאל, וזה ממראה עיניך אשר תראה מה שעושים לאחריך המוחזקים ליהודים. מעתה הוא יתברך יגאלנו שנית לעיני כל חי למען נוכל להיות יראי שמים בסתר ובגלוי, במה שיביא משיחנו בן דוד עליו השלום אשר הקים עולה של תשובה, כדבריהם זכרונם לברכה פרק קמא דעבודה זרה (ה א) מאי דכתיב נאם הגבר הוקם על, שהקים עולה של תשובה. ולדעתי אין כוונתם לפרש הוקם שהוא מבנין הפעל כאלו יאמר הקים מההפעיל, ולא מלת על כאלו אמר עול, שאם כן היו אומרים אל תקרי כדרכם זכרונם לברכה, אבל הכוונה להניח הכתוב כפשוטו, ולא באו אלא לומר איך דוד עליו השלום משבח את עצמו לומר שהוקם על ושנתנה לו מעלה רמה, כי אין זה מדרכו עליו השלום, לזה אמר שכונתו לומר, שהוקם למעלה והשיג מעלה רמה וגבוהה בעבור שהקים עולה של תשובה. כי זה כחה של תשובה להגביה מקום בעליה, שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד. ורצה לומר זה להלהיב לבבות החוטאים שישתדלו לעשות תשובה מעולה, להשיג מעלה זו, כאמרם (עבודה זרה ה א) שאם חטא יחיד אומרים לו וכו'. ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב נאם ה'. אמן:

יסוד התשובה

המשך פרק ג'

בלי הכנעת הלב ופשפוש מעשים לא יבוא לידי תשובה

כי אם לא ידע מה הם חטאיו, בלי הכנעת הלב מפשפוש מעשים לא יגיע לידי תשובה, כי הוא צדיק וישר בעיניו לעולם, עיין בשלחן ערוך אורח חיים במגן אברהם ריש סימן תקע"א, ועוד ב"ראשית חכמה" בשם כמה מאמרי זוהר, שהתענית הוא ממש כמו קרבן, וכתבי: "להקריב לי חלב ודם", וכן בקטורת היו סממנים אדומים ולבנים, נגד זה - אדם מקריב חלבו ודמו ומתכפר לו, וזה נקרא "מזבח כפרה", והיינו דאמר ר"א: גלוי וידוע לפניך וכו', כי הווי יתיב בתעניתא, וסוף דבריו הם: ולכן ביום התענית יזהר מכל חטא ועוון, שלא יהא קרבנו נדחה, ודברים הפוסלים בקרבן - אחד מהם הוא המחשבה, ולכן פוסל בתענית הרהורי עבירה ושאר דברים כמו פיגול, והעיקר עזיבת החטא, שלא יהא כטובל ושרץ בידו.

מובא בירושלמי וזה לשונו: "נשא לבבינו אל כפיים" - מהו "נשא"? - אלא נשוה ליבינו אל כף ידינו, מה יד לא יהא טובל ושרץ בידו, כן הלב צריך שיהא נקי ממחשבת עבירה, כמו שאמר: "יעזוב רשע דרכו ואיש אוון מחשבותיו".

סוד התענית - כמו הקרבן שאינו מועיל בלא תשובה

זה לשון ספר חסידים: סוד התענית הוא כמו הקרבן, שאינו מועיל בלא תשובה, אף תענית כן. בכתבי האר"י זלה"ה יש סוד גדול בזה למה הוא כמו קרבן, עיין שם, ונראה דזה מיירי בתענית, שהוא אחר שקיים כל דרכי תשובה, כמו שאמר או אפילו לא קיים אלא פשפש במעשיו וקבל עליו בלב שלם לקיים כל דרכי תשובה, והוי ליה כאילו קיים, דעל ידי הרהורו הטוב נעשה צדיק גמור ברגע אחד, דאם לא כן הוי "זבח רשעים תועבה", כמו שהביא בזבחים דף ז': אמר רבא

עולה דורן הוא היכי דמי אי דליכא תשובה "זבח רשעים תועבה" ואי דאיכא תשובה, והתניא עבר אדם על מצות עשה ועשה תשובה לא זו עד שמוחלין לו אלא שמע מינה דורן הוא.

אדם שהרבה לחטוא לא יעשה סגופים עד אשר יתחזק לבו בחרטה גמורה

כן כתב ר' יונה וזה לשונו: אדם שהרבה לחטוא לא יעשה סגופים עד אשר יתחזק לבו בחרטה גמורה, וגומר בלבו לעזוב את חטאיו עד יום מותו, ועבר עליו עידן ועידנין והוא בטרהרה גמורה ודמעה על לחייו, אז יקריב קרבן תענית בבושת פניו ובהכנעת ליבו, משל למי שהמרה את פני המלך, לא ישלח לו דורון, כי יטריפהו בפניו, אלא עד שיפול לפניו ארצה בדמעה, ואחר כך ישלח לו דורון. גם מה שאמרו שהתענית היא "מזבח כפרה" - זה שייך לומר על השוגג שהיא מכפרת כחטאת או על ביטול מצות עשה או על הרהור הלב, אבל מצות לא תעשה גמור, ומכל שכן אם עבר על כריתות ומיתות בית דין, לא יעלה על הדעת, שתהא התענית לבד מכפרת לו, ויהא מזבח כפרה, אלא צריך לקיים כל דרכי תשובה, כמו שכתוב בפרקים הבאים.

התעניות הם כדי שעל ידם יבואו בני אדם לפשפש מעשים

התענית שלפני התשובה הוא פשפוש מעשים להכניע הלב ושל אחר התשובה - להתיק זוהמא, והתענית שאחר כך הוא כמו קרבן דורון. היוצא מן הדברים האלה, שהתעניות שתקנו חכמינו זכרונם לברכה, הם כדי שעל ידם יבואו בני אדם לפשפש מעשים, ולא כאותם טפשים וכמה המונים שסברו, שעל ידי הצומות של עשרת ימי תשובה לבד - בלי שום קיום דרכי תשובה - ימחלו להם כל העבירות של כל השנה ביום הכפורים, זה לא יעלה על הדעת שום בר דעת.

לא שק ולא תענית גורם, אלא תשובה ומעשים טובים גורמים

אמר המעתיק והמאסף שיש עוד להביא ראיות ברורות על זה, כדי להוציא מליבן של צדיקים בעיניהם מחמת תעניתם, ואזכיר קצת מהם. הלא גמרא ערוכה היא במסכת תענית, איתא שם שהיה הזקן דורש ברבים ביום התענית ואמר: "אחינו, לא שק ולא תענית גורם, אלא תשובה ומעשים טובים גורמים", שכן מצינו באנשי ננוה, שלא נאמר בהם: "וירא אלוקים את שקם ואת תעניתם", אלא "וירא את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה", עד כאן לשונו.

ומדקאמר לא שק ולא תענית גורם מכלל דתענית לא מיקרי עיקר תשובה, ומצינו גם כן בירמיה בפסוק, איך שהנביא היה מוכיח את המלך יהוקים, ואמר לו: "הלא אביך אכל ושתה ועשה משפט וצדקה אז טוב לו", שהתמיה מפורסמת בזה התוכחה, מי שמע כזאת, שהמוכיח את האדם בדבר אכילה ושתיה, שהיה לו לאכול ולשתות?! ובפרט למלך יהוקים, שספרו חכמינו זכרונם לברכה דפרק חלק בגנות מעשים רעים, והרמב"ם פרק ג מהלכות תשובה מנה ליהוקים בין אלו שאין להם חלק לעולם הבא, לפי שעשה עבירות ביד רמה ובפרהסיא, לכן כתב שם הרד"ק, שיש אומרים, שיהוקים היה מתענה תמיד וסבור שהתענית יהיה תשלום למעשיו הרעים, לפיכך

אמר לו הנביא: "אביך הצדיק אכל ושתה וגומר", עד כאן.

התענית אינו עיקר

אפשר שלזה רמז הנביא בתוכחתו "שובו בנים שובבים" - דלכאורה היא תמוהא, מדוע מכנה אותם בלשון "שובבים" ולא בשום גנאי אחר, אלא לרמוז להם הוא בא על "תענית שובבי"ם, שהם מתענים וסוברים, שהוא עיקר התשובה, ואמר להם, שיעשו תשובה, כי התענית אינו עיקר, ומכאן תוכחת מגולה לאותם אנשים המתחסדים בעיני הבריות, ובוחר ליבות אלוקים צדיק, שמתנהגים בחסידות, ולהם כנפות ככנפי חסידים, ומתענין הפסקות גדולות ומשבת לשבת, וטובלים עצמם במקוואות, אבל לא עלתה להם טהרה בכל מימות עולם, כי הם ככלי חרס ואינם תוכם ככרם. ככלוב מלא עוף - כן תוכם מלא מרמות ותוך תחת לשונם עמל ואון בגאווה ובוז, לכן כל מי שבקי בהם ובשמותם ובמעשיהם ראוי לפרסם ולספר בגנותם, ואין בזה לא משום רכילות ולא משום לשון הרע, ואדרבה מצוה בזה קעביד דמצוה לשמוע דברי חכמים.

מפרסמין את החניפין מפני חילול השם

איתא בברייתא מסכת יומא וזה לשונו: מפרסמין את החניפין מפני חילול השם, ופירש רש"י, שהם רשעים ומראין עצמן צדיקים, אם יש מי שמכיר במעשיו - מצוה לפרסמו מפני חילול השם, מפני שבני האדם ילמדו ממעשיו, שיהיו סבורים שהוא צדיק, ועוד כשיבוא עליו פורענות יאמרו: מה הואיל לצדיק זה זכותו, עד כאן לשונו. בילקוט מבואר יותר, איך שהכתוב היה מפרסם את דואג האדומי, אף שהיה תלמיד חכם וגדול הדור וראש הסנהדרין, כמו שכתב "אביר הרואים", ומהראוי היה לו לדבר בצבועים האלה, אך אמרתי אשמרה דרכי לפי מחסום וגו'.

השרוי בתענית יהא דואג ואונן

כתב הרמב"ם: השרוי בתענית - בין שהיה מתענה על צרתו או על חלומו, בין שהיה מתענה עם הציבור על צרתם - הרי זה לא ינהוג עידונין בעצמו, ולא יקל ראשו, ולא יהא שמח וטוב לב, אלא יהא דואג ואונן, כמו שאמר: "מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו".

כל יום התענית יהא בתשובה ותפילה וצדקה ותלמוד תורה כנגד כולם

כן אומר השל"ה: התענית הוא מעין עולם הבא, שאין בו לא אכילה ולא שתיה ונהנין מזיו השכינה; כן צריך ביום התענית להיות דבק בו יתברך שמו כל היום: בתשובה ותפילה וצדקה ותלמוד תורה כנגד כולם, ושיהא סור מרע להרחיק מעליו כל נדנדו עבירה וכל מידה מגונה, ובפרט מהכעס שהוא פגם גדול בעולם.

זה לשון ה"ראשית חכמה": ואם יכעוס ביום התענית מוטב לו שלא יתענה, ויהא שבע וטוב לב, שלא יתקוטט עם הבריות, וכתב: "הן לריב ומצה תצמו", ואף אם יהיה לו איזה משא ומתן, שיהיה באמונה ובנחת ויחזור לדביקותו.

יתן ממונו לצדקה ביום התענית

כן ממשיך ה"ראשית חכמה": ויזהר מכ"ד דבריים המעכבים את התשובה, ובפרט - באלו הד'

פרשת תולדות

פרק יב

במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים
גמורים יכולים לעמוד בו

זהר הקדוש פרשת משפטים קו ב

ואשלם נחומים לו ולאבליו, הא אתחזי דמיתא איהו, (אלא) אין ודאי מיתא איהו, וקיימא בחיין, דהואיל (ס"א אלא ודאי חי איהו וקיימא בחיין, והואיל) ואיהו רשע מית אקרי, מהו ואשלם נחומים לו ולאבליו, אלא קודשא בריך הוא עביד טיבו עם בני נשא, דכיון דעאל מי"ג שנין ולהלאה, פקיד עמיה תרין מלאכין נטורין דנטרי ליה, חד מימיניה וחד משמאליה.

כד אזיל בר נש בארח מישר אינון חדאן ביה, ואתקיפו עמיה בחדוה, ומכרזון קמיה ואמרין הבו יקר לדיוקנא דמלכא, וכד אזיל בארח עקימו, אינון מתאבלן עליה ומתעברן מניה, כיון דאתקיף ביה קודשא בריך הוא ואנהיג ליה בארח מישר, כדן כתיב ואשלם נחומים לו ולאבליו, ואשלם נחומים לו בקדמיתא, דאיהו אתנחם על מה דעבד בקדמיתא, ועל מה דעבד השתא ותב בתיובתא, ובתר כן ולאבליו, אינון מלאכין דהוו מתאבלן עליה כד אתעברו מניה, והשתא דאתהדרו בהדיה הא ודאי נחומים לכל סטריין. והשתא איהו חי ודאי, חי בכל סטריין, אחיד באילנא דחיי, וכיון דאחיד באילנא דחיי כדן אקרי בעל תשובה, דהא כנסת ישראל תשובה אוף הכי אקרי, ואיהו בעל תשובה אקרי, וקדמאי אמרו בעל תשובה ממש, ועל דא אפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד (בו) במקום שבעלי תשובה עומדים.

תרגום: ואשלם נחומים לו ולאבליו, הרי נראה שמת הוא, (אלא) כן ודאי מת הוא ועומד בחיים, שהואיל (ס"א אלא ודאי חי הוא ועומד בחיים, והואיל) והוא רשע מת נקרא. מהו ואשלם נחומים לו ולאבליו. אלא הקדוש ברוך הוא עושה טוב עם בני אדם, שכיון שנכנס משלש עשרה שנים והלאה, מצוה עמו שני מלאכים שומרים ששומרים אותו, אחד מימינו ואחד משמאלו.

כאשר הולך בן אדם בדרך ישר הם שמחים בו ומתחזקים עמו בשמחה, ומכריזים לפניו ואומרים הבו כבוד לדיוקן המלך. וכאשר הולך בדרך עקומה, הם מתאבלים עליו ונעברים ממנו. כיון שמחזיק בו הקדוש ברוך הוא ומנהיג אותו בדרך ישרה, אז כתוב ואשלם נחומים לו ולאבליו. ואשלם נחומים לו בראשונה, שהוא מתנחם על מה שעשה בראשונה ועל מה שעושה עכשיו ושב בתשובה, ואחר כך ולאבליו, אלו המלאכים שהיו מתאבלים עליו, כאשר נעברו ממנו. ועכשיו שהוחזרו אתו, הרי ודאי נחומים לכל צדדים.

ועכשיו הוא חי ודאי. חי בכל צדדים, אוחו בעץ חיים, וזוהר הזוהר עולמי ויצא במצע חסר תקדים, רבישית כל ספרי הזוהר דף תוספתא פ"ט ב"ס בחזית מסובת 0527-651911 טל. (ירמיה, ח' ט) אפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד (בו) במקום שבעלי תשובה עומדים.

הנמצאים ברוב בני אדם והם: רכילות ולשון הרע ובעל חימה ובעל מחשבה רעה, דהיינו: להיות בטל מדברי תורה ומדרך ארץ, כי כל מדה מאלו יש לה סגולה לסלק כח הנשמה הקדושה ולהשרות בו רוח טומאה.

זה לשון "עמק ברכה": ויתן ממונו לצדקה ביום התענית לקיים מה שנאמר: "ואהבת... בכל מאודך", ויתן לעניים מה שהיה לו לאכול באותו יום, שאם לא יעשה כן נראה שלא עשה לשם שמים, אלא רק כדי להרוויח בתענית מיעוט פיזור, וזה שאמר דוד המלך, עליו השלום, לבנו שלמה: "ואני בעניי הכינותי לבית ה' ככרים זהב מאה אלף וגוי", ומקשה הגמרא בירושלמי: מאי "בעניי"? אם היה הסך גדול הזה בידו אזי עשיר היה, ותרץ: מאי "בעניי" - בעיניו שהיה מתענה ומקדיש סעודותיו לשם שמים, וסעודתו היתה גדולה מאוד כי היה מלך. זה שאמר הכתוב: "הלא פרוס לרעב לחמך" - רצונו לומר, הלחם שלך, שהיה מגיע לחלקך, עד כאן לשונו.

בגמרא: כל תענית שמלינין בו צדקה כאילו שופך דמים, ואמרו הקדמונים אותיות תענית ת"ת עני, וזה שאמר: אגרא דתעניתא צדקתא.

שערי תשובה לרבינו יונה

השער הראשון - אות י'

עֵתָה נִבְאָר עֲקָרֵי הַתְּשׁוּבָה:

הַעֲקָר הָרִאשׁוֹן:

הַחֲרֻטָּה. יְבִי לְכַבּוֹ כִּי רַע וְמַר עֲזָבוּ אֶת הַשֵּׁם, וְיָשִׁיב אֶל לְבוֹ כִּי יֵשׁ עֵשֶׂשׁ וְנִקְם וְשָׁלַם עַל הָעוֹן,

כַּעֲנֵן שְׁנָאֲמַר (דברים לב, לה) לִי נִקָּם וְשָׁלַם, וְנֶאֱמַר (איוב יט, כט) גִּירוּ לְכֶם מִפְּנֵי - חָרַב כִּי - חָמָה עֲוֹנוֹת חָרַב. וַיִּתְחַרַּט עַל מַעֲשָׂיו הָרָעִים וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ, מִה עֲשִׂיתִי, אֵיךְ לֹא הִיָּה פֶחַד אֱלֹהִים לִנְגֹד עֵינַי, וְלֹא יִגְרַתִּי מִתּוֹכָחַת עַל עוֹן וּמִן הַשִּׁפְטִים הָרָעִים, כִּי רָבִים מְכַאֲבִים לְרַשָּׁע, לֹא חֲמַלְתִּי עַל גּוֹפִי, וְלֹא חָסָה עֵינַי עָלָיו מִשַּׁחַתוֹ מִפְּנֵי הַנְּאֻת רָגַע אַחַד, וְנִמְשַׁלְתִּי לְאִישׁ שִׁיגְזוֹל וְיַחֲמוֹס וַיֹּאכַל וַיִּשָּׁבַע, וַיִּזְדַּע כִּי אַחֲרַי אָכְלוּ וְאַחֲרַי שָׁתוּ יְגָרַס הַשׁוֹפֵט בְּצֶדֶק שְׁנָיו, כַּעֲנֵן שְׁנָאֲמַר (משלי כ, יז) עָרַב לְאִישׁ לַחֵם שִׁקָּר וְאַחַר יִמְלֹא - פִּיהוּ חֶצֶץ. וְרָעָה מִזֹּאת, כִּי הֵייתִי עַל הַנֶּפֶשׁ הַיְקָרָה אֲכֹזֵרִי, וְנִטְמָאָה בְּגִלּוּלֵי יִצְרֵי, וּמִה הוֹעִילָה בְּכָל קִנְיָנָה אִם רָעָה כַּעֲנֵן אֲדוֹנֵיהָ, וְאַיִךְ הַחֲלָפְתִּי בְּעוֹלָם חוֹלֵף עוֹלָם עוֹמֵד לְעַד לְעוֹלָם, אֵיךְ נִמְשַׁלְתִּי בְּפַהֲמוֹת נְדָמִיתִי וְהִלְכִיתִי אַחֲרַי יִצְרֵי כְּסוֹס כְּפֶרֶד אִין הֲבִין וְתַעֲיִיתִי מִדְרָף הַשִּׁפְלָה. וְהִנֵּה הַבוֹרָא נִפְחַ בְּאִפֵּי נְשָׁמַת - חַיִּים חֲכָמַת - לֵב וְטוֹבַת - שִׁכְלָה לְהַפְּיֵרוּ וּלְיִרְאָה מִלְּפָנָיו וּלְמַשׁוֹל בְּגוֹף וְכָל תּוֹלְדוֹתָיו, כַּאֲשֶׁר הַמְשִׁילָה עַל שְׂאֵר בְּעָלֵי - חַיִּים שְׂאִינִם מְדַבְּרִים, מַאֲשֶׁר יִקְרָה בְּעֵינָיו נִכְבְּדָה, וְאַחֲרַי אֲשֶׁר בְּעֵבוֹר זֹאת נִבְרָאתִי וַיְהִי כִּי הִפֹּף מִזֶּה, לְמָה לִּי חַיִּים, כַּעֲנֵן שְׁנָאֲמַר (משלי כא, יט) אָדָם תּוֹעֵבָה מִדְרָף הַשִּׁפְלָה בְּקֵהֶל רְפָאִים יִנּוּחַ, וְעוֹד, כִּי כִמְשִׁפֵּט הַבְּהֵמָה לֹא עֲשִׂיתִי, אֲבָל שִׁפְלָתִי מִמְּנָה, כִּי יִדַּע שׁוֹר קוֹנְהוּ וְחִמּוֹר אָבוֹס בְּעָלָיו, וְאֲנִי לֹא יִדְעִיתִי וְלֹא הַתְּבוֹנְנָתִי, וְשִׁלַּחְתִּי נִפְשִׁי לַחֲפָשִׁי מֵאֲדוֹנֵיהָ. טַעֲמַתִּי וְעֵצָתִי וְנִזְקָתִי וְנִזְקָתֵי הַיָּמִים, וְעַתָּה מִיִּי אֲנִי בְּעֵינֵי הַיָּמִים וְלֹא זִכְרִיתִי יוֹם הַמָּוֶת אֲשֶׁר לֹא יִשְׁאָר לִפְנֵי הַשְּׁמַיִם בְּלִתִּי אִם גּוֹתִי וְאִן מַתִּי. וְהַעֲנֵן הָיָה אֲשֶׁר בְּאִזְנוֹ הוּא אֲשֶׁר דַּבֵּר יִרְמִיָה עָלָיו הַשְּׁלוֹם (ירמיה, ח' ט) וְעַתָּה לֹא יִדְעִיתִי וְלֹא רָעַתוֹ לֹאֲמֹר מִה עֲשִׂיתִי:

התבוננתי, ושלחתי נפשי לחפשי מאדוניה. טעמתי ועצתי ונזקתי ונזקתי הימים, ועתה מיני אני בעיני הימים ולא זכרתי יום המות אשר לא ישאר לפני השמים בלתי אם גותי ואין מתי. והענין היה אשר באזנו הוא אשר דבר ירמיה עליו השלום (ירמיה, ח' ט) ועתה לא ידעתי ולא רעתו לאמר מה עשיתי: